

УДК 339:346.12

А.В. ДУХНЕВИЧ, канд. юрид. наук, доц.,
Волинський національний університет імені Лесі
Українки

ЗАГАЛЬНИЙ ПРИНЦИП НАЦІОНАЛЬНОГО РЕЖИМУ ГАТТ

Ключові слова: СОР, ГАТТ, держави-члени СОР, торговельний режим, держави-члени, ГАТТ/СОР, Європейське Співтовариство, торгівля, національний режим

З посиленням глобалізації у розвитку національної економіки відбувається поглиблення пріоритету економічного збагачення та підпорядкування країни міжнародним тенденціям, що викликає зростання поляризації доходів та зниження ролі держави як регулятора соціально-економічних відносин. Негативні наслідки таких явищ у першу чергу відчуває аграрний сектор, тому його державна підтримка в уніфікованій світовій економіці виконує стабілізаційну та стимулюючу функції у забезпеченні сталого сільського розвитку.

Актуальність дослідження підтверджується ступенем нерозкритості теми – на даний час фактично немає жодної фундаментальної праці щодо дослідження національного режиму ГАТТ.

Певні питання даної теми висвітлюються у роботах І.І. Дахно, С.Г. Осики, В.Т. Пятницького, Т.О. Осташко, І. Кобути, які слугували фундаментальною базою для подальшого дослідження питань, що розглядаються.

Предметом дослідження є роль і місце міжнародної торгівлі і форми її регулювання в міжнародному праві, система наукових поглядів та розробок стосовно цієї проблеми. Метою і завданням статті є дослідження принципу національного режиму ГАТТ, міжнародних нормативно-правових актів, визначення ролі міжнародної торгівлі і форм її регулювання. Новизна роботи полягає в дослідженні ролі та значення принципу національного режиму ГАТТ, виявленні ролі між-

народної торгівлі, форми її регулювання і значення для економічного розвитку України як члена СОР.

Частина 1 Статті III «Генеральної угоди за тарифами і торгівлею ГАТТ» містить загальний принцип, що лежить в основі національного режиму. Такий принцип є визначальним для інших положень названої Статті. Як зазначила Палата у справі Japan – Taxes on Alcoholic Beverages, згідно з частиною 1 Статті III члени СОР визнають, що національне законодавство «не має застосовуватися... таким чином, щоб надавати захист національному виробництву». У цьому контексті Палата вважає за потрібне визначити співвідношення між частиною 2 та частиною 1 Статті III. Палата зазначає, що ця остання частина містить загальні принципи щодо встановлення внутрішніх податків, внутрішніх зборів, а також законів, правил та вимог, що впливають на режим імпортованих товарів та товарів національного походження, в той час як перша – встановлює спеціальні зобов'язання стосовно внутрішніх податків та зборів. Слова «визнають» («recognize») та «повинно» («should») у частині 1 Статті III, а також формулювання частини 2 Статті III («принципи» – «principles») визначають, що частина 1 Статті III не містить юридичного зобов'язання, а швидше встановлює загальні принципи. На відміну від цього, використання модальної форми «shall» у частині 2 Статті III, обох речень, визначає, що частина 2 містить два юридичні зобов'язання. Відповідно вихідним пунктом для тлумачення частини 2 Статті III є сама частина 2, а не частина 1 Статті III. Звернення до частини 1 Статті III, яка складає частину контексту частини 2 Статті III, здійснюється тією мірою, наскільки це потрібно та є належним [1].

Відповідно частина 1 Статті III не містить окремого зобов'язання, а виконує роль контексту тлумачення інших положень Статті III. Інші положення Статті III, таким чином, реалізують принципи, визначені в частині 1 Статті III у податковій (частина 2) та регуляторній (частина 4) сферах і сфері внутріш-

нього кількісного регулювання (частина 5).

Зобов'язання щодо національного режиму тісно пов'язане з іншими зобов'язаннями, що закріплені в ГАТТ, зокрема зі Статтями I, II, XI, XVII та XX, однак дослідження таких зв'язків виходить за рамки цієї роботи, але деякі з них будуть окреслені тією мірою, якою вони визначають сумісність податкової системи із зобов'язаннями за ГАТТ/СОТ.

Положення про національний режим у сфері оподаткування стосується передовсім непрямого оподаткування. Такий висновок впливає з того факту, що її положення стосуються саме товарів. Навіть якщо припустити, що дане положення визначає також пряме оподаткування, таке припущення є суто гіпотетичним, оскільки на практиці досить складно сконструювати податкові положення в сфері прямого оподаткування, які стосувалися би лише імпортованих товарів [2, с.583].

Для визначення того, чи підпадає певний національний захід під дію частини 2 Статті III, потрібно встановити, чи відповідає він трьом критеріям, за якими захід має [1]:

- 1) становити податок або збір будь-якого роду;
- 2) бути внутрішнім за характером;
- 3) застосовуватись прямо чи опосередковано до імпортованих товарів та товарів національного походження.

Слід зазначити, що даний аналіз не залежить від визначення чи класифікації заходу за національним правом.

Як впливає з формулювання частини 2 Статті III, вона стосується «податків та зборів будь-якого роду». Таке формулювання поширює сферу застосування національного режиму не тільки на обов'язкові сплати, що визначені як податок, а й на податкові заходи, що становлять за своєю суттю «грошовий тягар» та «зобов'язання сплатити гроші, що покладається на особу». За таким розумінням поняття податку або збору будь-якого роду під дію частини 2 Статті III підпадають не тільки податки та збори, а й механізми стягнення таких податків та зборів або заходи податкового адміністрування.

Показовою в даному відношенні є справа 2000 року Argentina – Measures Affecting the Export of Bovine Hides and the Import of Finished Leather, в якій Європейські Співтовариства оскаржили порядок стягнення Аргентиною ПДВ (Impuesto al Valor Agregado) та податку на прибуток (Impuesto a las Ganancias). Згідно з запровадженим в Аргентині механізмом сплати ПДВ при імпортуванні митний орган стягує з імпортерів не тільки ПДВ, що виникає при операції з імпортування, а й додатково частину ПДВ, яка виникатиме при подальшому продажу товару на внутрішньому ринку (попередня сплата ПДВ). Сума попередньої сплати в подальшому ставиться на податковий кредит при розрахунку податкового зобов'язання імпортера за податковий період. Такий порядок застосовувався також до внутрішніх продажів, але ставка попередньої сплати була відмінною для операцій з імпортування товарів (10 % та 12,7 % ad valorem) та операцій з внутрішнього продажу (5 % ad valorem) [3, с.69]. Податкове законодавство Аргентини також передбачало попередню сплату частини податку на прибуток при імпортуванні товарів. Така сплата також підлягала податковому кредитуванню при обчисленні податкового зобов'язання по сплаті податку на прибуток за відповідний податковий період. Подібна попередня сплата частини податку на прибуток також мала місце при внутрішньому продажу певних категорій товарів.

Аргентина у даній справі обстоювала позицію, що названі механізми сплати ПДВ та податку на прибуток не підпадають під дію частини 2 Статті III, оскільки не встановлюють нових податків, а становлять виключно заходи по адмініструванню податкової системи та забезпеченню сплати податків. Більше того, на думку аргентинського уряду, такі заходи не призводять до зміни податкових зобов'язань імпортерів по сплаті ПДВ та податку на прибуток за відповідний податковий період. Також, на думку Аргентини, методи стягнення податків не підпадають як такі під дію положень Угоди про СОТ.

Розглядаючи такі аргументи, Палата погодилася з тим, що названі заходи є не окремими податками, а механізмами стягнення відповідно ПДВ та податку на прибуток. Однак водночас Палата звернула увагу на те, що особливістю таких заходів як механізм стягнення податків є саме забезпечення накладення зборів, зазначивши, що названі заходи визначають грошовий тягар та встановлюють зобов'язання по сплаті грошей. Тому, на думку Палати, такі заходи можуть кваліфікуватись як податкові. Палата також відкинула аргумент Аргентини, що збори, спрямовані на забезпечення ефективного податкового адміністрування або стягнення податків, а ргіогі випадають зі сфери дії частини 2 Статті III:

Ми погоджуємось, що держави-члени є вільними поза сферою, визначеною такими положеннями, як частина 2 Статті III, адмініструвати (свою податкову систему) та стягувати внутрішні податки, як вони вважають за доцільне. Однак, якщо, як у даному випадку, такі заходи «податкового адміністрування» набувають форми внутрішнього збору та застосовуються до товарів, вони мають, на нашу думку, бути згідно з частиною 2 Статті III. В положеннях частини 2 Статті III немає нічого такого, що давало б підстави для іншого висновку. Якщо б було прийнято, що заходи «податкового адміністрування» категорично виключені зі сфери дії частини 2 Статті III, це створювало б можливість для зловживання та обходу зобов'язань, що містяться в частині 2 Статті III [1].

Більш того, як неодноразово зазначали палати ГАТТ та СОТ, застосування частини 2 Статті III не залежить від політичної мети податкового заходу.

Даний критерій покликаний за своєю суттю відокремити сферу застосування зобов'язання щодо національного режиму та зобов'язання щодо режиму найбільшого сприяння. Виходячи з формулювання частини 2 Статті III у світлі інтерпретаційної примітки до неї, внутрішнім податком чи збором можуть вважатися заходи, що застосовують-

ся до імпортованих товарів та товарів національного походження, незалежно від того, що до імпортованих товарів такі податки чи збори застосовуються у момент або у місці імпортування. Крім цього, податковий захід щодо імпортованих товарів не має бути ідентичним у всіх відношеннях до податкового заходу, який застосовується до товарів національного походження. Як відмітила Палата у справі *Japan – Taxes Alcoholic Beverages*, частина 2 Статті III не встановлює обов'язок використання будь-якого особливого методу або системи оподаткування. Можуть існувати об'єктивні причини, з огляду на особливості податку, що розглядається, які виправдовують або вимагають впровадження різниці у системі оподаткування для імпортованих товарів та товарів національного походження [4, с.365].

Як впливає зі справи *Argentina – Measures Affecting the Export of Bovine Hides and the Import of Finished Leather*, при визначенні того, чи має певний податковий захід, що застосовується до імпортованих товарів, аналог, який застосовується до товарів національного походження, до уваги можуть братися функціональні характеристики, мета, характер правочинів, що підпадають під їхню дію, юридична конструкція заходів тощо [5, с.258].

Застосування до товарів Положення Статті III ГАТТ стосуються, як вже відзначалося, товарів. Відповідно будь-який податковий захід, що стосується товарів, підпадає під дію частини 2 Статті III. Даний критерій стоїть на заваді обходу положень ГАТТ щодо національного режиму через обкладення спеціальним податком, скажімо, послуг, вартість яких входить до вартості товару, або впровадження механізму стягнення прямих податків з імпорту. Показовою в цьому сенсі є справа *Canada – Certain Measure Concerning Periodicals*, яка стосувалася акцизного збору, впровадженого Канадою, на комерційні повідомлення та оголошення, що містилися у періодичних виданнях, що виходили у декількох варіантах («split-run periodicals»).

1965 року Канада заборонила імпортуван-

ня так званих «split-run periodicals», тобто періодичних видань з рекламою, спрямованою на канадський ринок, та інші матеріали, які були тотожні тим, що містилися в іноземному виданні. Така заборона не стосувалася видань, що друкувалися в Канаді. 1996 року законопроект С-103, що мав на меті включити до Акта про акцизний збір Частину V.I – «Податок на видання, що виходять у декількох варіантах», став законом. Зміни, внесені таким чином, передбачали встановлення та стягнення з кожного варіанта періодичного видання податку в обсязі 80 % вартості всіх рекламних повідомлень, що містилися в такому варіанті видання. Податок стягувався з кожного видання. Вартість усіх рекламних оголошень у варіанті видання є сумою усіх виплат за розміщення таких оголошень у виданні. Термін «видання» означає надруковані матеріали, що видаються серією випусків не менше двох разів на рік та не частіше ніж раз на тиждень. Якщо випуск видання здійснюється у кількох версіях, кожна така версія є виданням [6, с.32]. Незважаючи на аргументи Канади, що акциз на видання є податком на рекламні послуги та визначається на підставі вартості таких послуг, Апеляційна Палата визнала, що такий податок є податком, що стягується з товарів, і тому підпадає під дію частини 2 Статті III.

Хоча більшість податків та зборів, що стягуються з товарів, застосовуються однаково до досить широкої номенклатури товарів, певні збори, як, наприклад, акцизи, можуть значно відрізнитися залежно від класифікації товару. Прикладом цієї тези є низка справ, розглянутих протягом останніх п'ятнадцяти років у рамках ГАТТ/СОТ, щодо акцизних зборів з алкогольних виробів, котрі як стверджувалось, умисно чи неумисно надають захист національному виробництву. Дані справи є, мабуть, найкращим прикладом для ілюстрації принципу недискримінації подібних товарів, втіленому в першому реченні частини 2 Статті III ГАТТ, оскільки податкова класифікація алкогольних виробів є, поперше, досить розгалуженою, а по-друге, ви-

значення подібності алкогольних виробів, розведених по різних податкових категоріях, є досить складним питанням, якому приділялась особлива увага органами розв'язанні спорів ГАТТ/СОТ.

Як випливає з наведеної справи, для того, щоб визначити, чи відповідає певний податковий захід вимогам ГАТТ за першим реченням частини 2 Статті III, потрібно здійснити аналіз такого заходу за двоскладовим стандартом, за яким слід послідовно встановити:

- чи є імпортовані товари та товари національного походження подібними в сенсі частини 2 Статті III;

- чи є податок чи внутрішній збір, що застосовується до такого імпортованого товару понад той, що застосовується до подібного товару національного походження.

Основна увага даного стандарту зосереджена на визначенні подібності товарів у сенсі першого речення частини 2 Статті III. Відповідно тягар доведення подібності товарів полягає на стороні, що оскаржує певний податковий захід. Однак хоча органи розв'язання спорів СОТ неодноразово підкреслювали, що першим кроком у встановленні застосування частини 2 Статті III є визначення «подібності» імпортованих товарів та товарів національного походження, за певних обставин визначення подібності не є доконче потрібним, якщо розрізнення між товарами проводиться за критеріями, що не залежать від фізичних характеристик або кінцевої мети споживання, а натомість визначається за критеріями, що не стосуються властивостей товару, який імпортується до країни або характеристики продавця чи покупця товару. Таким же чином, якщо розрізнення між товарами відбувається за ознакою походження, визначення подібності є непотрібним.

У сфері внутрішніх податків розрізнення, що базується на ознаці походження товару, вже як таке є порушенням частини 2 Статті III навіть без доведення наявності подібних товарів, що фактично імпортуються [1].

Термін «подібний» («like») використаний в сімнадцяти положеннях ГАТТ. Декілька

інших положень, враховуючи ті, що містяться у інтерпретаційних примітках Додатку I ГАТТ, також оперують аналогічними термінами. У період між 1947 та 1990 роками в рамках процедури розв'язання спорів згідно з ГАТТ-1947 було розглянуто біля двадцяти справ, що стосувалися загальної концепції «подібності», предметом розгляду яких, однак, були лише шість з названих сімнадцяти положень [7, с.129].

Як показує дослідження судової практики, аналіз подібності товарів має два різновиди, що мають порівняльний характер. Кожен із них ставить у центр свого дослідження або імпортований товар, або товар національного походження. Іншими словами, різні положення ГАТТ, що містять концепцію подібності, зосереджені або на подібності імпортованого товару до якогось іншого товару, або на подібності товару національного походження імпортованому товару [6, с.56]. Американський професор Р. Зедаліс відносить частини 2 та 4 Статті III до положень, в яких концепція подібності зосереджена саме на товарах національного походження, податковий режим яких становить відправний пункт аналізу сумісності податкового режиму щодо подібних імпортованих товарів із зобов'язаннями за першим реченням частини 2 Статті III.

Положення ГАТТ, що розглядається, таким чином, вимагає порівняння між товарами для визначення того, чи є режим оподаткування імпортованих товарів відмінним чи дискримінаційним порівняно з режимом, що застосовується до товарів національного походження. В цьому аспекті слід наголосити, що концепція подібності як частина національного режиму, визначеного в Статті III, є досить уразливою, оскільки межі подібності є розмитими і визначаються окремо у кожній конкретній справі за критеріями, які значною мірою залежать від фактичної ситуації на певному ринку. Тому свавільне тлумачення поняття «подібний товар» може вести до порушення зобов'язання надати національний режим імпортованим товарам, дозволяючи впроваджувати протекціоністські податкові

заходи на підставі невинувато вужького визначення подібності.

Стосовно критеріїв, які мають братися для визначення подібності товарів, з огляду на відсутність чіткої текстуальної вказівки, в практиці палат та правовій доктрині вироблено два основні підходи щодо визначення подібності товарів. Перший був сформульований у Доповіді Робочої Групи у справі *Border Tax Adjustments*, яка зокрема зазначила:

Стосовно тлумачення терміна «подібні або схожі товари» («like or similar products»), який трапляється приблизно шістнадцять разів у Генеральній Угоді, зазначено, що навколо нього точилися значні дискусії, але ніякого роз'яснення подано не було. Робоча група робить висновок, що проблеми, пов'язані з тлумаченням термінів, мають розв'язуватися у кожній конкретній справі залежно від обставин. Це дасть змогу в кожній справі здійснювати справедливую оцінку різних елементів, які визначають «схожий» товар. Деякі критерії були запропоновані для визначення згідно з обставинами кожної конкретної справи, того чи є товар «схожим»: кінцева мета споживання на даному ринку; смаки та вподобання споживачів, які змінюються залежно від країни; властивості товару, його характеристики та якість [8, с.259].

Таким чином, згідно з першим підходом у якості основних факторів для визначення подібності товарів використовуються наступні критерії:

- кінцева мета споживання на певному ринку;
- смаки та вподобання споживачів;
- властивості товару, його характеристика та якість.

Слід також зазначити, що зважаючи на такі досить суб'єктивні критерії, як смаки та вподобання споживачів та кінцева мета споживання на ринку, рішення у більшості подальших справ намагалися обґрунтувати на об'єктивніших критеріях, таких як властивості товару, загальна кінцева мета споживання, тарифні класифікації тощо [9, с.265].

Як вже зазначалося, положення другого речення частини 2 Статті III має на меті за-

боронити податкові протекціоністські заходи через заборону дискримінації імпортованих товарів щодо товарів національного походження, що безпосередньо конкурують чи можуть бути заміною один одному. Таке поняття товарів, що безпосередньо конкурують чи можуть бути заміною один одному, значно розширює сферу зобов'язань за Статтею III. Згідно із зобов'язанням другого речення частини 2 Статті III застосовуються, якщо буде встановлено, що товари, які неоднаково оподатковуються, не є подібними в сенсі першого речення частини 2 Статті III.

Безпосередньо стандарт зобов'язання за другим реченням частини 2 Статті III був започаткований японською справою 1987 року, яка визнала деякі аспекти податкової системи Японії у сфері акцизних зборів з алкогольних виробів такими, що суперечать зобов'язанням за частиною 2 Статті III. Положення другого речення частини 2 Статті III, зокрема, було визнано порушеним, оскільки деякі імпортовані алкогольні вироби оподатковувались не так як алкогольні вироби національного походження, що безпосередньо конкурують чи можуть бути заміною один одному. В цій справі Японія стверджувала, що її податкова система в сфері акцизних зборів є сумісною з зобов'язаннями за ГАТТ, оскільки вона ґрунтується не на дискримінаційних міркуваннях, а на ідеї забезпечення того, що більш дорогі та якісні алкогольні вироби мають оподатковуватись за вищою ставкою, аніж дешеві та низькоякісні. Крім того, Японія зазначала в аргументах на захист своєї системи, що хоча така система оподаткування розподіляє алкогольні вироби на десять категорій та тринадцять підкатегорій, безпосередньо ставка оподаткування застосовувалась безвідносно до місця походження алкогольного виробу.

Європейське Співтовариство заперечило нейтральність такої податкової класифікації, вказуючи на те, що така класифікація розрізняє між традиційними японськими напоями (саке, сочю та мірін) та західними алкогольними напоями. Відповідно, така класифіка-

ція піддає останні вищому оподаткуванню. У порівнянні імпорт алкогольних напоїв, що підпадали під податкову класифікацію разом з традиційно японськими, становив надто малу частину порівняно з загальним обсягом виробництва в Японії, а з алкогольних напоїв, так би мовити, «західного стилю», переважна більшість з тих, що споживалася, була національного походження [10, с.130]. Відповідно, ЄС вважав, що багато товарів, які за податковою класифікацією вважалися різними, фактично були або подібними, або такими, що безпосередньо конкурують чи можуть бути заміною один одному.

У своєму рішенні за другим реченням частини 2 Статті III Палата у цій справі визнала порушення Японією названого положення з огляду на фактичне надання захисту національному виробництву. В цьому аспекті Палата окремо зазначила, що різниця більша, ніж *de minimis*, є достатньою для встановлення порушення зобов'язання за другим реченням частини 2 Статті III. Однак найважливішим у цій справі є саме не стандарт розгляду справи за названим положенням (такий стандарт був безпосередньо сформульований дев'ятьма роками потому в справі проти Японії *Japan – Taxes on Alcoholic Beverages*), а саме концептуальні позиції, сформульовані Палатою при розгляді аргументів Японії за частиною 2 Статті III. Зокрема, Японія вважала, що не буде порушенням частини 2 Статті III, якщо імпортовані товари підпадають під ті ж самі категорії, під категорії та класи та оподатковуються за такою ж ставкою, що й товари національного походження. На її думку, при цьому не має значення, що значна частина імпорту підпадає під найвищі ставки податку. Відповідно, Японія обстоювала позицію, згідно з якою, оскільки є національне виробництво товарів, що підпадають під найвищі ставки податку, то вимоги частини 2 Статті III не можуть вважатися порушеними [10, с.132].

Спростовуючи такий аргумент, Палата зазначила:

Контекст частини 2 Статті III визначає, що ця частина Статті III доповнює в рамках

системи Генеральної Угоди положення про лібералізацію митних зборів та інших зборів, забороняючи дискримінаційне чи захисне оподаткування, що може застосовуватись проти певних товарів з інших держав-учасниць ГАТТ. Палата вважає, що цей контекст має братися до уваги при тлумаченні частини 2 Статті III. Наприклад, заборона різного митного режиму для різних типів «подібних» товарів за частиною 1 Статті I не може залишатися дієвою, якщо не підтримується заборонаю різного податкового режиму для різних типів «подібних» товарів. Так само, як частина 1 Статті I тлумачилась взагалі як така, що забороняє «тарифну спеціалізацію», що дискримінує «подібні» товари, для забезпечення захисту конкурентних переваг, що виникають унаслідок взаємних тарифних поступок, лише буквальне тлумачення частини 2 Статті III як такої, що забороняє «внутрішню податкову спеціалізацію», що дискримінує «подібні» товари, може забезпечити, що розумні очікування конкурентних переваг, які виникають унаслідок тарифних поступок та захищені Статтею XXIII ГАТТ, не будуть скасовані чи порушені податковою дискримінацією подібних товарів у рамках національної податкової системи [1].

Історія підготовки та укладення ГАТТ також підтверджує, що частина 2 Статті III була розроблена «з тією метою, щоб внутрішні податки на товари не використовувались як засіб захисту. Як було зазначено у Доповіді Робочої групи 1970 року у справі *Border Tax Adjustments* щодо різних положень ГАТТ, які стосуються оподаткування, «філософією, що стоїть за всіма цими положеннями, було забезпечення певної нейтральності у сфері торгівлі». Це узгоджується з ширшою метою Статті III щодо «забезпечення рівних умов конкуренції з того моменту, як товари пройшли митне очищення», та захисту таким чином переваг, що виникають унаслідок тарифних поступок. Такі об'єкт та цілі частини 2 Статті III щодо забезпечення недискримінаційних умов конкуренції між імпортованими товарами та подібними товарами національного походження не можуть бути досягнуті,

якщо тлумачити частину 2 Статті III у такій спосіб, який дозволяв би дискримінаційне та захисне внутрішнє оподаткування імпортованих товарів понад те, що застосовується до подібних товарів національного походження.

Наступна практика ГАТТ щодо застосування Статті III також доводить, що минулі доповіді палат ГАТТ, які були схвалені Сторонами, що домовляються, досліджували частини 2 та 4 Статті III, визначаючи спочатку чи є імпортовані товари та товари національного походження «подібними» товарами, а потім – чи дискримінує внутрішнє оподаткування або інше внутрішнє регулювання імпортовані товари. Практика ГАТТ недвозначно встановила, що «подібні» товари в сенсі частини 2 Статті III не обмежені ідентичними товарами, а й включають інші товари, якщо вони, наприклад, мають ідентичну кінцеву мету споживання.

Палата робить висновок, що звичайне значення частини 2 Статті III, взяте в контексті і в світлі його об'єкта та цілей підтримує практику ГАТТ щодо визначення сумісності внутрішніх податків з частиною 2 Статті III через встановлення, по-перше, чи є оподатковані імпортовані товари та товари національного походження «подібними» або такими, «що безпосередньо конкурують чи можуть служити заміною один одному», та, по-друге, чи є таке оподаткування дискримінаційним захисним.

Таким чином, аналіз певного податкового заходу на відповідність зобов'язанням щодо недискримінації (перше речення частини 2 Статті III) та заборони протекціонізму (друге речення частини 2 Статті III) зосереджений на встановленні «подібності» та «безпосереднього конкурування» і «взаємозамінності» імпортованих товарів та товарів національного походження, що унеможливорює застосування державами податкових заходів, які хоча і не є на перший погляд дискримінаційними або протекціоністськими, однак призводять до дискримінації імпортованих товарів чи захисту національного виробництва.

Основоположною функцією зобов'язання за другим реченням частини 2 Статті III є по-

передження податкового втручання з боку урядів, яке викривляє природні умови торгівлі. Отож, головною ідеєю, що лежить в основі цього положення, є забезпечення торговельної нейтральності. Цей принцип вимагає не стільки утримання держав від упровадження податкових заходів, які негативно впливають на обсяги міжнародної торгівлі, скільки утримання від заходів, які втручаються або змінюють умови конкуренції, які природнім чином виникають між різними товарами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Генеральна угода за тарифами і торгівлею ГАТТ // Міжнародні договори. – Київ, 2003. – С. 11–44.
2. Волес В. Творення політики в Європейському Союзі / Волес В., Волес Г. ; пер. з англ. Р. Ткачук. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 871 с.
3. Гнатівський М. М. Acquis communautaire та створення загальноєвропейського правового простору / Гнатівський М. М. // Укр. часопис міжнар. права. – 2001. – №1. – С. 67–73.
4. Довідник НАТО. – Київ : Вид-во «Молодь», 1999. – 543 с.
5. Конституційні акти Європейського Союзу. Частина I / упорядник Друзенко Г. ; за заг. ред. Качки Т. – К. : Вид-во «Юстиніан», 2005. – 512 с.
6. Економічні аспекти розширення НАТО / І. Розпутенко, Б. Лессер, І. Грицяк та ін. ; за заг. ред. Б. Лессера та І. Розпутенка. – К. : Вид-во «К.І.С.», 2002. – 82 с.
7. Муравйов В. І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика) / Муравйов В. І. – К. : Академ-Прес, 2002. – 425 с.
8. Ніколас Мусіс. Усе про спільні політики Європейського Союзу / Ніколас Мусіс ; пер. з англ. – К. : Вид-во «К.І.С.», 2005. – XIV с. – 466 с.
9. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу : навч. посіб. / Кернз В. ; пер. з англ. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2002. – 381 с.
10. Муравйов В. І. Взаємодія права Європейського Союзу з міжнародним правом / Муравйов В. І. // Вісник Київськ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка: Міжнародні відносини. – 2004. – Вип. 29–30. – С. 130–134.

Духневич А. В. Загальний принцип національного режиму ГАТТ / А. В. Духневич // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 315–322 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11davnrg.pdf>

Проводиться теоретико-прикладне дослідження застосування принципу національного режиму ГАТТ, досліджуються міжнародні нормативно-правові акти, визначається роль міжнародної торгівлі і форми її регулювання. Досліджено роль та значення міжнародної торгівлі для сучасних міжнародних відносин, форми її регулювання і значення для економічного розвитку України.

***

Духневич А.В. Общий принцип национального режима ГАТТ

Проводится теоретико-прикладное исследование применения принципа национального режима ГАТТ, исследуются международные нормативно правовые акты, определяется роль международной торговли и формы ее регуляции. Исследовано роль и значение международной торговли для современных международных отношений, формы её регуляции и значения для экономического развития Украины.

***

Dukhnevych A.V. General principle of the national mode of GATT

The theoretic-applied is conducted the applied research of application of principle of the national mode of GATT, the international are probed normatively legal acts, the role of international trade and form of its adjusting is determined. It is investigated a role and value of international trade for modern international relations, forms of its adjusting and value for economic development of Ukraine.